

Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης: ένα υβριδικό είδος κειμένου και ιδιαιτερότητες κατά τη μετάφραση του

Σοφία Λυκοδήμου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Abstract:

The Treaty establishing a Constitution for Europe is a momentous political text. Once ratified by all the Member States it will substitute all the previous Treaties of the European Union with one single instrument.

The present paper will focus on the Treaties as a basic type of political text and a constituent part of Community law. Based on the first part of the Treaty establishing a Constitution for Europe, it will examine how the multinational, multicultural and multilingual character of the European Union affects the drafting and translation of such texts. In particular, it will dwell upon the production process and setting of both the source text and the translation of the Treaty, with a view to defining its hybrid character and highlighting its special features from a linguistic and terminological point of view.

Keywords: European Union, Treaty establishing a Constitution for Europe, Translation of Treaties, hybrid texts, Europeak

1. Εισαγωγή

Η τελευταία δεκαπενταετία της ιστορίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σηματοδοτήθηκε από μία σειρά αναθεωρήσεων των ευρωπαϊκών συνθηκών που όμως δεν έδωσαν ικανοποιητικές απαντήσεις σε ορισμένα θεσμικά ζητήματα. Θεωρήθηκε λοιπόν αναγκαία η επιδίωξη θεσμικής μεταρρύθμισης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης. Η εν λόγω Συνθήκη αποτελεί ένα θεμελιώδες πολιτικό κείμενο, το οποίο μετά την επικύρωση του από όλα τα κράτη μέλη θα αντικαταστήσει με ένα ενιαίο κείμενο όλες τις προηγούμενες συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποτελεί ένα δημοκρατικό διακρατικό οργανισμό που έχει στόχο την οικονομική ολοκλήρωση και την πολιτική συνεργασία των μελών του. Για την επίτευξη αυτού του κοινού στόχου τα κράτη-μέλη της Ένωσης λαμβάνουν κοινές αποφάσεις σε διάφορους τομείς και αναπτύσσουν κοινές πολιτικές, οι οποίες εφαρμόζονται από θεσμικά όργανα και περιλαμβάνονται σε νομοθεσία.

Σύμφωνα με την αρχή της πολυγλωσσίας για την ισότητα όλων των κρατών-μελών απέναντι στην ευρωπαϊκή νομοθεσία καθίσταται αναγκαίο η νομοθεσία να συντάσσεται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ. Συνεπώς, ο ρόλος της μετάφρασης έχει καθοριστική σημασία για την ομαλή λειτουργία αυτού του οργανισμού και ιδιαίτερα για τη διαφύλαξη της διαφάνειας και την ενίσχυση του δημοκρατικού του χαρακτήρα.

Οι δύο βασικοί τύποι νομοθεσίας στους οποίους διακρίνεται το κοινοτικό δίκαιο είναι το πρωτογενές και το παράγωγο δίκαιο. Μέρος του πρωτογενούς δικαίου αποτελούν οι συνθήκες.

2. Συνθήκες: βασικό είδος πολιτικών κειμένων και μέρος του κοινοτικού δικαίου

Οι Wagner, Bech και Martinez (2002: 44) χαρακτηρίζουν την ΕΕ κυρίως ως ένα πολιτικό δημιούργημα και τις συνθήκες ως τα βασικά πολιτικά κείμενα που ορίζουν τον χαρακτήρα, τους στόχους και τις φιλοδοξίες της.

Οι διμερείς ή οι πολυμερείς συνθήκες περιέχονται στον ορισμό που δίνει η Schäffner (1997: 119-120) για τα πολιτικά κείμενα, όπου αναφέρεται ότι τα πολιτικά κείμενα είναι μέρος και/ ή αποτέλεσμα της πολιτικής, προσδιορίζονται ιστορικά και πολιτισμικά και διαθέτουν διαφορετικές λειτουργίες, εφόσον εξυπηρετούν διαφορετικές πολιτικές

δραστηριότητες. Τα θέματά τους αφορούν πρωταρχικά την πολιτική, δηλαδή τις πολιτικές δραστηριότητες, τις πολιτικές ιδέες και τις πολιτικές σχέσεις.

Οι Συνθήκες ως μέρος του κοινοτικού πρωτογενούς δικαίου¹ συντάσσονται βάσει άμεσων διαπραγματεύσεων σε διασκέψεις των κρατών μελών, τις λεγόμενες Διακυβερνητικές Διασκέψεις (ΔΚΔ) με τη συμβολή της Επιτροπής, των εθνικών κυβερνήσεων και της κοινωνίας των πολιτών. Για να τεθεί μία συνθήκη σε ισχύ πρέπει να επικυρωθεί από τα εθνικά κοινοβούλια και να δημοσιευθεί σε όλες τις επίσημες γλώσσες, γεγονός που σημαίνει ότι κάθε γλωσσική εκδοχή της εγκρίνεται από όλα τα κράτη-μέλη και θεωρείται ισότιμη. Αφού η συνθήκη τεθεί σε ισχύ, η Επιτροπή αναλαμβάνει να διασφαλίσει την εφαρμογή της.

Η μετάφραση των συνθηκών διεξάγεται από μεταφραστές του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μετάφραση τους αποτελεί την πιο κρίσιμη μεταφραστική δραστηριότητα, αφού έχει αντίκτυπο στη μεταγενέστερη εργασία των μεταφραστών και αποτελεί τη βάση του παράγωγου δικαίου. Οι αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων, οι τύποι των νομικών πράξεων, οι θεμελιώδεις αρχές της Ένωσης και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων ορίζονται για πρώτη φορά στις συνθήκες. Οι όροι τους δημιουργούν νομικό προηγούμενο και γι' αυτόν το λόγο πρέπει να χρησιμοποιούνται με συνέπεια (Wagner, Bech και Martinez, 2002: 44).

Η Δουδουλακάκη (2001: 253) επισημαίνει ότι ο τεράστιος όγκος μεταφράσεων πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου έχει ως αποτέλεσμα να παγιωθεί μία ορισμένη ορολογία κοινοτικής προέλευσης και κυρίως να παρέχονται υποδείγματα στο μεταφραστή.

Όπως παρατηρεί ο Κουτσιβίτης (1994: 246) στη Συνθήκη της ΕΟΚ, για την αποφυγή εννοιολογικών συγχύσεων οι νέοι όροι που εισάγονται στις συνθήκες συνοδεύονται τις περισσότερες φορές από τον ορισμό τους και συμπληρώνονται με αναλυτική απαρίθμηση όλων αυτών στα οποία αναφέρονται.

Τέλος, η S. Kupsch-Losereit (1998: 230) αναφέρει ότι οι συνθήκες διαθέτουν μία μακροδομή που διέπεται από ιδιαίτερες συμβάσεις και υποδιαιρείται σε τέσσερα μέρη. Η επικεφαλίδα δηλώνει το είδος της συμφωνίας, δίνει το περιεχόμενο της σύμβασης και ορίζει τα μέρη. Ακολουθεί το προοίμιο που περιέχει το λόγο για τη σύναψη της συμφωνίας και στη συνέχεια το κυρίως θέμα, το οποίο τελειώνει με τις ακροτελεύτιες διατάξεις που περιέχουν την έναρξη, τη διάρκεια και τη λήξη ισχύος και την ακροτελεύτια ρήτρα.

3. Διαδικασία παραγωγής και μετάφρασης της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

Για να προσδιοριστεί η επίδραση του πολύγλωσσου και πολυεθνικού χαρακτήρα της ΕΕ στην παραγωγή και τη μετάφραση τέτοιου είδους κειμένων όπως οι συνθήκες θεωρήθηκε σκόπιμο να εξεταστεί η διαδικασία παραγωγής του πρωτότυπου κειμένου και της μετάφρασης της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης. Κατά την έρευνα της διαδικασίας παραγωγής και μετάφρασης του εν λόγω κειμένου διατυπώθηκαν κάποιοι προβληματισμοί που αφορούσαν στις εξής παραμέτρους: στη γλώσσα στην οποία συντάχθηκε το πρωτότυπο κείμενο της Συνθήκης και αν αυτή ήταν η Αγγλική, στις συνθήκες οι οποίες λειτούργησαν ως υπόδειγμα για τη σύνταξη του κειμένου και στους μεταφραστές που ανέλαβαν τη μετάφραση. Ως καταλληλότερη για να δώσει διευκρινίσεις σ' αυτούς τους προβληματισμούς θεωρήθηκε η αρμόδια μεταφραστική υπηρεσία, δηλαδή αυτή της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου με την οποία ήρθαμε σε επικοινωνία.

¹ Πληροφορίες σχετικά με τη νομοθεσία της ΕΕ: <http://europa.eu.int/eur-lex/el/about/index.html>

Η μεταφραστική υπηρεσία επισήμανε χαρακτηριστικά ότι το ερώτημα για το πρωτότυπο κείμενο νομοθετικών πράξεων κατά κανόνα δεν μπορεί να απαντηθεί, αφού σε μία τέτοια νομοθετική διαδικασία εμπλέκονται διάφορα θεσμικά όργανα και στα πλαίσια του κάθε θεσμικού οργάνου διάφοροι φορείς. Για τη Συνθήκη που εξετάζεται κάτι τέτοιο ισχύει σε μεγαλύτερο βαθμό και οφείλεται κυρίως στην πολυσύνθετη διαδικασία παραγωγής του πρωτότυπου κειμένου.

Η Συνθήκη ήταν αποτέλεσμα επεξεργασίας σε δύο στάδια. Αρχικά, κατά τη Σύνοδο του Λάκεν το Δεκέμβριο του 2001 δόθηκε εντολή στην Ευρωπαϊκή Συνέλευση να υποβάλει προτάσεις ενόψει της θεσμικής μεταρρύθμισης. Τελικά, όμως, η Συνέλευση προχώρησε πέρα από αυτό και κατάρτισε σχέδιο Συντάγματος και μάλιστα υπό τη μορφή μιας ενιαίας έκδοσης των διάφορων υφιστάμενων συνθηκών. Η Συνέλευση απαρτιζόταν από έναν εκπρόσωπο της κυβέρνησης κάθε κράτους-μέλους και δύο εκπροσώπους από κάθε Εθνικό Κοινοβούλιο. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο εκπροσωπούσαν τα δέκα υπό ένταξη κράτη-μέλη, ενώ καθεστώς παρατηρητή είχαν οι υποψήφιας χώρες (Ρουμανία, Βουλγαρία και Τουρκία). Στη Συνέλευση συμμετείχαν επίσης δεκαέξι μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και δύο μέλη της Επιτροπής.

Η Συνέλευση συνήλθε για πρώτη φορά στις 28 Φεβρουαρίου 2002 και οι εργασίες της περατώθηκαν στις 18 Ιουλίου 2003 με την υποβολή του τελικού σχεδίου της Συνθήκης για τη θέσπιση του Συντάγματος στη ΔΚΔ, από την οποία σε κάποια σημεία τροποποιήθηκε και προσαρμόστηκε. Για την τελική μορφή του κειμένου επετεύχθη συμφωνία από όλους τους εκπροσώπους των κυβερνήσεων και τελικά υπεγράφη από τους αρχηγούς των κρατών ή κυβερνήσεων των 25 κρατών μελών και των τότε 3 υποψηφίων χωρών.

Στην έκθεση της Προεδρίας της Συνέλευσης προς τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφέρονται τα εξής σχετικά με τη σύνταξη του κειμένου του σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης:

«Οι εργασίες της Συνέλευσης [...] ολοκληρώθηκαν σε 17 μήνες. Τα μέλη συνήλθαν σε ολομέλεια 26 φορές (52 ημέρες) και άκουσαν 1.800 παρεμβάσεις. Επίσης, η Συνέλευση συνέστησε 11 ομάδες εργασίας και 3 κύκλους συζητήσεων με ιδιαίτερη εντολή καθηκόντων για τον καθένα- που διεξήγαγαν συνεδριάσεις για να συζητήσουν ειδικότερα θέματα [...] και να προβούν σε συστάσεις προς την όλη Συνέλευση και 773 εισηγήσεις προς τις ομάδες εργασίας και τους κύκλους συζητήσεων²».

Το παραπάνω απόσπασμα της έκθεσης κάνει εμφανές ότι υπήρχαν εισηγήσεις για το σχέδιο του Συντάγματος από κάθε μέλος της Συνέλευσης που μπορούσε να εκφραστεί στη γλώσσα της χώρας του. Συνεπώς, δεν μπορεί να υπάρξει καθορισμός της πρωτότυπης γλώσσας, αφού εμπλέκονται πολλές γλώσσες στη σύνταξη του πρωτοτύπου.

Ιδιαίτερα το τρίτο μέρος της Συνθήκης αποτελεί με τις κατάλληλες προσαρμογές τους ορισμούς των ήδη ισχυόντων συνθηκών σχετικά με τους διάφορους τομείς πολιτικής και τον τρόπο δράσης της Ένωσης. Αυτές οι διατάξεις προέρχονται από διάφορες συνθήκες από τη Συνθήκη της Ρώμης μέχρι τη Συνθήκη της Νίκαιας, στις οποίες επίσης δεν υπήρξε κάποια ενιαία γλώσσα-πηγή.

Βέβαια, ανεξάρτητα από το ποια είναι η πρωτότυπη γλώσσα μιας νομοθετικής πράξης όλες οι εκδοχές σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι το ίδιο δεσμευτικές,

² CONV 851/03 <http://register.consilium.eu.int/pdf/gr/03/cv00/cv00851e03.pdf>

ελέγχονται διεξοδικά από μεταφραστές και συγκρίνονται από νομικούς εμπειρογνώμονες.

Η μεταφραστική υπηρεσία που ανέλαβε τη μετάφραση τόσο των εγγράφων της Συνέλευσης όσο και των τροποποιήσεων από την ΔΚΔ είναι η μεταφραστική υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου.

4. Ανάλυση χαρακτηριστικών υβριδικού χαρακτήρα του κειμένου της Συνθήκης

Εξετάζοντας τις πληροφορίες που συλλέξαμε σχετικά με τις συνθήκες παραγωγής και μετάφρασης του κειμένου της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος, διαπιστώσαμε ότι το κείμενο της Συνθήκης παρουσιάζει υβριδικά χαρακτηριστικά. Για τον ορισμό των υβριδικών κειμένων ανατρέξαμε στις Schäffner και Adab (2001, 1995) και Grosborg (1997) που θεωρούν ότι τα κείμενα που παράγονται στους κόλπους πολύγλωσσων οργανισμών είναι υβριδικά.

Το κείμενο της Συνθήκης είναι προϊόν ενός πολύγλωσσου και πολυεθνικού περιβάλλοντος, της ΕΕ. Η ΕΕ είναι ένας δημοκρατικός διακρατικός οργανισμός, ο οποίος αποσκοπεί στην πολιτική και οικονομική συνεργασία των μελών του και προσβλέπει στην ισότιμη μεταχείριση τους. Τα κείμενα λοιπόν που παράγονται στους κόλπους της προκύπτουν σε μία διαδικασία διεθνοποίησης και συμβιβασμού διαφόρων πολιτισμών με κοινούς στόχους. Γι' αυτό το λόγο, το κείμενο του Συντάγματος ως θεμελιώδες πολιτικό κείμενο υπήρξε αντικείμενο ταυτόχρονης πολυεθνικής και πολύγλωσσης διαπραγμάτευσης χωρίς να υπάρχει καθορισμός μιας συγκεκριμένης γλώσσας εργασίας, αφού οι γλώσσες όλων των κρατών μελών αντιμετωπίζονται ισότιμα. Ουσιαστικά δεν υπάρχει ένα πρωτότυπο κείμενο που να έχει συνταχθεί σε μία συγκεκριμένη γλώσσα και είναι αυτό που πολλοί μελετητές ονομάζουν *ψευδο-πρωτότυπο*. Κατά συνέπεια, ακόμα και το πρωτότυπο κείμενο αποτελεί ένα υβριδικό κείμενο. Επίσης, ένα άλλο χαρακτηριστικό που καταδεικνύει τον υβριδικό χαρακτήρα του κειμένου είναι ότι όλες οι μεταφράσεις-εκδοχές του σε όλες τις επίσημες γλώσσες θεωρούνται ισότιμες και έχουν την ίδια νομική ισχύ. Τέλος, το κείμενο παρουσιάζει κάποια χαρακτηριστικά τυποποίησης, ιδιαίτερα ως προς τη γλώσσα.

5. Χαρακτηριστικά τυποποίησης

Το κείμενο της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος, ως κείμενο του κοινοτικού πρωτογενούς δικαίου, παρουσιάζει κάποια σημαντικά στοιχεία τυποποίησης που απορρέουν από το δεσμευτικό χαρακτήρα του και τη νομική ισχύ που έχουν όλες οι γλωσσικές αποδόσεις του.

Όσον αφορά το layout υπάρχει μία ομοιομορφία στην οργάνωση και στη διάταξη του κειμένου σε όλες τις γλωσσικές εκδοχές. Κάθε πρόταση στη μία γλώσσα αντιστοιχεί πλήρως σε μία πρόταση στην άλλη γλώσσα. Η έκταση τόσο των προτάσεων όσο και των παραγράφων βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία σε όλες τις εκδοχές. Η όψη του κειμένου ως προς τη γραμματοσειρά, τα διαστήματα, τα κενά ανάμεσα στις παραγράφους και η αρίθμηση είναι ομοιόμορφα.

Ιδιαίτερες συμβάσεις παρουσιάζει το προοίμιο της Συνθήκης. Ξεκινάει με την επικεφαλίδα που δηλώνει το είδος του κειμένου, ότι πρόκειται δηλαδή για συνθήκη και τα περιεχόμενα στα οποία αναγράφονται αναλυτικά τα μέρη της Συνθήκης, οι τίτλοι και τα επιμέρους κεφάλαια με λατινική αρίθμηση. Στο προοίμιο, όπου αναφέρονται τα συμβαλλόμενα μέρη που εγκρίνουν και συμφωνούν από κοινού με τις διατάξεις που ορίζει η συνθήκη δηλώνεται η κοινή πρόθεση όλων των συμβαλλόμενων μερών, ο σκοπός δηλαδή της υπογραφής μιας τέτοιας συνθήκης. Αναφέρεται χαρακτηριστικά: *«ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΟΙ να συνεχίσουν το έργο το οποίο επιτεύχθηκε με τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση,*

διασφαλίζοντας τη συνέχεια του κοινοτικού κεκτημένου». Τα μέρη της Συνθήκης είναι οι αρχηγοί κρατών οι οποίοι ορίζουν πληρεξούσιους τους πρωθυπουργούς και τους υπουργούς εξωτερικών των κρατών μελών. Μετά την απαρίθμηση των συμβαλλόμενων μερών ακολουθεί το πρώτο μέρος της συνθήκης το οποίο αποτελείται από επιμέρους τίτλους και άρθρα.

Στο προοίμιο της Συνθήκης περιέχονται επιπλέον κάποιες τυποποιημένες εκφράσεις οι οποίες υπάρχουν είτε αυτούσιες είτε με κάποιες διαφοροποιήσεις και στα προοίμια υφιστάμενων συνθηκών. Μετά την αναφορά των συμβαλλόμενων μερών και το σκοπό υπογραφής της Συνθήκης κάθε παράγραφος εισάγεται με μία μετοχή για να κάνει πιο αισθητή την επιθυμία πραγματοποίησης της πρόθεσής τους: *εμπνεόμενοι, πεπεισμένοι, βέβαιοι, αποφασισμένοι, ευγνώμονες*. Αφού οριστούν οι πληρεξούσιοι, αναφέρεται χαρακτηριστικά: *«ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ (οι πληρεξούσιοι), μετά την ανταλλαγή των πληρεξουσίων εγγράφων τους που βρέθηκαν εντάξει, συμφώνησαν επί των εξής διατάξεων»*.

6. Στοιχεία Ευρωγλώσσας και ορολογίας

Ένα χαρακτηριστικό των κοινοτικών κειμένων ως υβριδικά κείμενα είναι η γλώσσα που χρησιμοποιείται σ' αυτά. Όπως αναφέρει η Grosborg (1997: 151), στην περίπτωση της ΕΕ, όπου επιδιώκεται μία πολιτική ενότητα, τα κοινοτικά κείμενα χαρακτηρίζονται από την *ευρωγλώσσα*, δηλαδή περιορισμένο λεξιλόγιο, σημασίες που είναι διεθνείς και περιορισμένη χρήση γραμματικών τύπων.

Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος είναι ένα νομικό κείμενο το οποίο αντανακλά τη νομική πραγματικότητα της ΕΕ. Οι όροι που κυριαρχούν σε ένα τέτοιου είδους κείμενο είναι σαφώς οι νομικοί όροι. Επίσης, γίνεται ευρεία χρήση εξειδικευμένης ορολογίας που αντικατοπτρίζει τα νέα πολιτικά και νομοθετικά επιτεύγματα της ΕΕ. Η ευρωπαϊκή πραγματικότητα βρίσκεται σε μία συνεχή διαδικασία δημιουργίας και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολλών νεολογισμών. Ένας βασικός λόγος για τη χρήση κοινοτικής ορολογίας είναι ο διαχωρισμός του κοινοτικού δικαίου από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες. Γι' αυτόν το λόγο, για την αποφυγή συγχύσεων πρέπει οι κοινοτικοί όροι να χρησιμοποιούνται με συνέπεια. Κυρίως στο πρώτο μέρος της Συνθήκης περιέχονται διατάξεις που ορίζουν την Ένωση, τους στόχους, τις αρμοδιότητες, τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τα όργανα της. Η νέα αυτή ονοματολογία περιέχει και τον ορισμό των εννοιών που καθορίζουν τις νέες αρμοδιότητες. Οι όροι αυτοί είναι εντελώς άγνωστοι στους μεταφραστές και στο ευρύ κοινό, αφού εισάγονται για πρώτη φορά σ' αυτή τη νέα συνθήκη.

Όπως προαναφέρθηκε, η Συνθήκη για τη Θέσπιση Συντάγματος αντικαθιστά με ένα ενιαίο κείμενο τις υφιστάμενες συνθήκες. Επειδή κάποιες διατάξεις των προηγούμενων συνθηκών εντάσσονται στο Σύνταγμα είτε αυτούσιες είτε με προσαρμογή στο νέο νομικό πλαίσιο, κάποιιοι όροι επαναλαμβάνονται π.χ. οι όροι *αρχή της επικουρικότητας* και *αρχή της αναλογικότητας*, ενώ είναι σημαντικό ν' αναφερθεί ότι κάποιιοι άλλοι αντικαθίστανται με νέους, όπως π.χ. οι νομικές πράξεις. Ο σημερινός κανονισμός ονομάζεται στη Συνθήκη *ευρωπαϊκός νόμος*, ενώ η σημερινή οδηγία *ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο*. Μάλιστα, εισάγεται και ένας καινούργιος τύπος νομοθετικής πράξης, ο λεγόμενος *ευρωπαϊκός κανονισμός*.

Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραπάνω παραμέτρους που παρουσιάζει η Συνθήκη ως προς το είδος, τις ιδιαίτερες συμβάσεις και τη γλώσσα, διαπιστώσαμε ότι ενδείκνυται για την αντιστοίχιση όρων και εκφράσεων μεταξύ των διάφορων γλωσσικών εκδοχών της. Μάλιστα, η νέα ονοματολογία που περιέχει θα είναι αυτή που θα ισχύει με την επικύρωση της συνθήκης και δεν έχει καταγραφεί στο παρελθόν. Η

Συνθήκη αποτελεί λοιπόν αξιόπιστη πηγή για τις αποδόσεις των νέων κοινοτικών όρων και γι' αυτόν το λόγο προχωρήσαμε στη συγκριτική ανάλυση του κειμένου της Συνθήκης στα ζεύγη γλωσσών γερμανικά-ελληνικά και καταγράψαμε όλους τους νέους όρους που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη, καθώς και τους ορισμούς των εννοιών τους. Η συγκριτική ανάλυση των κειμένων μπορεί να διευρυνθεί και σε άλλα ζεύγη γλωσσών, αλλά και στα υπόλοιπα μέρη της Συνθήκης και να αποτελέσει ένα χρήσιμο οδηγό κοινοτικών όρων, των αποδόσεων και ορισμών τους για κάθε μεταφραστή.

Πίνακας 1: Παραδείγματα όρων που εισάγονται στη Συνθήκη

ΟΡΟΣ ΣΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ	ΟΡΟΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΝΟΙΑΣ	ΠΗΓΗ ΟΡΙΣΜΟΥ
ausschließliche Zuständigkeit	αποκλειστική αρμοδιότητα	Όταν το Σύνταγμα απονέμει στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνον η Ένωση δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα κράτη μέλη έχουν την εν λόγω δυνατότητα μόνο εάν εξουσιοδοτούνται από την Ένωση ή μόνο για να εφαρμόσουν τις πράξεις της Ένωσης.	Άρθρο I-12 παρ. 1
Europäisches Gesetz	ευρωπαϊκός νόμος	Ο ευρωπαϊκός νόμος αποτελεί νομοθετική πράξη γενικής ισχύος. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.	Άρθρο I-33 παρ. 1
Unterstützungs-, Koordinierungs- und Ergänzungsmaßnahmen	τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης	Σε ορισμένους τομείς η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις για την υποστήριξη, τον συντονισμό ή τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών. Οι εν λόγω τομείς δράσης είναι: α) η προστασία και η βελτίωση της ανθρώπινης υγείας, β) η βιομηχανία, γ) ο πολιτισμός, δ) ο τουρισμός, ε) η παιδεία, η νεολαία, ο αθλητισμός και η επαγγελματική κατάρτιση, στ) η πολιτική προστασία, η) η διοικητική συνεργασία.	Άρθρο I-17

7. Συμπεράσματα

Η μετάφραση των συνθηκών αποτελεί κρίσιμη μεταφραστική δραστηριότητα και διέπεται από συγκεκριμένες συμβάσεις λόγω του πολυεθνικού και πολύγλωσσου περιβάλλοντος στο οποίο παράγονται. Οι συνθήκες αποτελούν τα θεμελιώδη πολιτικά κείμενα της Ένωσης, στα οποία περιέχονται τα θεσμικά όργανα, οι νομικές πράξεις οι θεμελιώδεις αρχές της Ένωσης και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Όλες αυτές οι διαδικασίες αντικατοπτρίζονται με όρους που ορίζονται στις συνθήκες και οι οποίοι με τη σειρά τους αποτελούν τη βάση για τη μετάφραση και των υπόλοιπων κυρίως νομοθετικών κοινοτικών κειμένων. Οι όροι λοιπόν που εισάγονται στις συνθήκες δημιουργούν νομικό προηγούμενο και γι' αυτό πρέπει να χρησιμοποιούνται με συνέπεια. Το γεγονός αυτό διαπιστώθηκε και κατά την έρευνα μας, αφού για τη σύνταξη της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος προηγούμενες συνθήκες αποτέλεσαν υποδείγματα. Επίσης, ταυτόχρονα με την παγίωση των όρων που περιέχονται στις συνθήκες παρέχονται και οι ορισμοί των εννοιών τους.

Ο μεταφραστής, αλλά και οποιοσδήποτε ειδικός που ασχολείται με τα κοινοτικά κείμενα, μπορεί να καταφύγει στη μελέτη των συνθηκών για την εξεύρεση όρων, αλλά και για την κατανόηση, τη διασαφήνιση και τη διαφοροποίηση τους από ήδη υπάρχοντες. Ειδικότερα, η συγκριτική ανάλυση σε δύο ή ακόμα και περισσότερα ζεύγη γλωσσών μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη για τη μεταφραστική διαδικασία, καθώς και για την ποιότητα και την πιστότητα κειμένων με ανάλογο περιεχόμενο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2004). *Το σχέδιο Συντάγματος της Ευρώπης που επεξεργάστηκε η Ευρωπαϊκή Συνέλευση. Παρουσίαση στον πολίτη*. Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2005). *Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος για την Ευρώπη*. Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Δουδουλακάκη Χ. (2001). «Ο μεταφραστής ως δημιουργός νεολογισμών». Στο *Ανακοινώσεις 3^ο Συνεδρίου Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία*. Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας, 251-261.
- Κουτσιβίτης Β. (1994). *Θεωρία της μετάφρασης*. Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.
- Kupsch-Losereit S. (1998). "Vertragstexte". In M. Snell-Hornby, H.G. Hönl, P. Kußmaul, P.A. Schmitt (Hrsg). *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg, 228-230.
- Schäffner C. (1997). "Strategies of Translating Political Texts". In Trosborg, A (ed). *Text Typology and Translation*. Amsterdam/ Philadelphia: Benjamins, 119-143.
- Schäffner C. & B. Adab (2001). "The idea of the Hybrid Text in Translation Revisited", *Across Languages and Cultures*, 2:2, 277-302.
- Schäffner C & B. Adab (1995). "Translation as Intercultural Communication- Contact as Conflict". In Snell-Hornby, M., Z. Jettmarova, K. Kaindl (eds). *Translation as Intercultural Communication*. Amsterdam/ Philadelphia Benjamins, 325-337.
- Trosborg A. (1997). "Translating Hybrid Political Texts". In Trosborg, A (ed). *Text Typology and Translation*. Amsterdam/ Philadelphia: Benjamins, 145-158.
- Wagner E. , S. Bech & M. Martinez (2002). *Translating for the European Institutions*. Manchester: St Jerome.